

A *Lippia* nemzetség fontosabb fajainak elnevezései

A *Lippia* a virágos növények Verbéna (Verbenaceae) családjának nemzetsége mintegy 200 fajjal. A latin szaknyelvi genusnév körül a viszonylag gyakori kavarodás tapasztalható. A nemzetség érvényes neve *Lippia*, azaz *Lippia* L. (1753: Sp.pl. 2: 633; 1763: Fam.Pl. 2: 198; 1806: Ann.Mus. 7: 75; 1818: Nov.Gen.Sp. 2: 262), ám számos érvénytelen generikus társnév olvasható a botanikai szakirodalomban: *Acantholippia*, *Aloysia*, *Cryptocalyx*, *Dipterocalyx*, *Goniostachyum*, *Phyla*, *Rhodolippia*, *Zapania* (és *Verbena*, *Lantana* stb. érvénytelen kombinációkban). Priszter növénynévszótárában (P.) is szerepelnek ezekből a hivatalos nevek között. A *Lippia* nemi elnevezésben az Abesszíniában meggyilkolt olasz természettudós és botanikus, Augustus Lippi (1678–1701) neve őrződik meg. Az *Aloysia* nemi névben pedig Mária Lujza Bourbon–pármái hercegnő neve, aki IV. Károly király feleségeként Spanyolország királynéja volt (1788–1808), a növénynemzetségbe tartozó species nevéként vö. sp. *helado de Marialuisa*, *hierba Luisa*, fr. *herbe Louise*, ang. *Louisa herb* stb., l. lent. A *Phyla* generikus terminus a gör. *phyle* 'törzs' szóból való, valószínűleg a szorosan csoportosuló virágfejekre utal.

A nemzetség mai magyar neve *gyógyajak* (P. 103), a fajok közt számos a gyógynövény. Az összetétel utótagja talán a virágajak 'labellum' (ang. *lip*, ném. *Lippe* 'ua.') szó, a *Lippia* nemzetség név félreértése lehet (ez ugyanis személyneves eredetű, l. fent). Régi neve a *citromverbéna* (P. 62.; R. 1893: ua. [PallasLex. *Aloysia* a.] összetétel; a *citrom* előtag arra utal, hogy a levelek gyakran citromillatúak, a *verbéna* utótag a vasfűnek már Pliniusnál és Celsusnál olvasható, később a latin szaknyelvben használatos *Verbena* terminus. A botanika szaknyelvében már 1623-ban Caspar Bauhinnál (Pinax 269), majd 1650-ben Johann Bauhinnál (Bauhin 3: 30, 443), 1753-ban pedig Lin-nénél (Sp. l. 2: 633) szerepel, a citromverbéna is a verbénafélék családjába tartozik.

valódi gyógyajak *J. Lippia alba* (P. 104). Közép- és Dél-Amerikában őshonos gyógynövény. Széles körben termesztik díszes lombozata, illóolajai és szép virágai miatt. A leveleit ételízesítőként használják.

Társneve a *fehér gyógyajak* (uo.) és az *ánizsverbéna* (T.), ezek fordítással kerültek a magyarba; vö. ang. *white lippia* 'ua.', illetve ang. *anise verbena* 'ua.' (EL.). Mindkét terminus megvan további nyelvekben is; vö. cs. *alojsie bílá*, illetve sv. *anisverbena* 'ua.' (LH.). A színnév a virágokra utal, ezt bizonyítja a faj ang. *white-flowered lippia* (W.) elnevezése is. A latin szaknyelvi *Lippia alba* név 1925-től érvényes (Bot.PR. 6: 141), ebben a latin faji jelző szintén 'fehér' jelentésű.

Sűrűn elágazó cserje, ez volt a névadási szemlélet háttere ang. *bushy matgrass*, *bushy lippia* (EL.) és sp. *lipia arbustiva* (LH.), azaz 'bokros lábtörlő-fű', illetve 'bokros gyógyajak', valamint port. *erva cidreira de arbusto* (uo.), vagyis 'bokros citromfű' nevének esetében. Más növények neveivel alkották ang. *licorice verbena*, port. *salsa-limão*, *salva limao*, *falsa melissa* (uo.), *falsa erva cidreira*, *erva cidreira brasileira* (W.), azaz 'édesgyökér verbéna', 'petrezselyemcitrom', 'zsályacitrom', 'hamis-', illetve brazilcitromfű' elnevezését. Argentínában sp. *alvia morada* (uo.), vagyis 'lilazsálya'. Ugyancsak más növényekkel keletkezett port. *sálvia-trepadora* (uo.), vagyis 'kúszónövény-zsálya', továbbá sp. *oregano de burro*, *toronjil de espana mirto*, *salva do Brasil*, *salva Colorado* (uo.), azaz 'szamároregánó', 'spanyolmirtusz méhfű', 'brazil-', illetve kolorádói-zsálya', valamint sp. *menta americana* (EL.), azaz 'amerikaizsálya' elnevezése. Gyógynövény, ez a névadás alapja port. *sálvia-da-gripe* (W.), vagyis 'influenzazsálya' nevénel. A spanyolban hívják még *hierba negra*, *te de Castilla*, *te del país*, *te de maceta*, *te del pan* (uo.), vagyis 'feketefű', kasztíliai tea, országtea, virágcserep-tea, kenyértea' néven is.

illatos gyógyajak *J. Lippia graveolens* (P. 104). Az Egyesült Államok délnyugati részén és Közép-Amerikában őshonos. Illatos, fehér vagy sárgás a virága. Finoman fogazott leveleit fűszerként használják.

Magyar neve az ang. *scented lippia* 'ua.' (EL.) megfelelője. Ugyancsak illatára utal ang. *scented matgrass* (uo.) elnevezése. Társneve a *mexikóioregánó* (T.), amely tükörfordítással került a magyarba; vö. ang. *Mexican oregano* (EL.), ném. *mexikanischer Oregano*, sv. *mexikansk oregano* 'ua.' (W.). Ugyancsak honosságára utal ang. *Mexican-sage* (uo.), azaz 'mexikói zsálya' neve.

Kulináris növény, Közép-Amerika oregánója, ezzel a növénynévvel alkották ném. *amerikanisches Oregano*, fr. *origan marjolaine*, sp. *oregano cimmaron* (W.), azaz 'amerikáioregánó', 'majoránnaoregánó', illetve 'vadoregánó' elnevezését. A ma érvényes *Lippia graveolens* terminus Karl Sigismund Kunthtól származik (1818: Nov.Gen.Sp. 2: 266), a latin *graveolens* faji jelző a lat. *gravis* 'nehéz' és a lat. *oleo* 'olaj' szavakkal jött létre. Illóolajának timol és karvakrol tartalma adja az oregánóhoz hasonló ízt, latin szaknyelvi szinonim neve is *Lippia origanoides* (GRIN.). Társneve még a spanyolban a *burro mariola*, *romerillo del monte* és az *oregano del burro* (<http://swbiodiversity.org>). Színnévvvel keletkezett ang. *red-bush* (EL.), azaz 'vörösbokor' elnevezése.

zinziba *J. Lippia javanica* (T.). Afrikában őshonos. A leveleinek elmorzsoláskor erős citromos illata van, olaj is készül belőle. Kenyában a maszajok húst ízesítenek és tartósítanak vele.

Idegen nyelvi neve az ang. *fever tea* (EL.), *lemon bush* (GRIN.), afrikans *koorsbossie*, *lemoenbossie* (<http://www.plantzafrica.com>), ang. *common lippia*, *fever tree*, *wild sage* (uo.), szlk. *eukalyptová lípia* (<http://www.zelenykurier.sk>). A fajt Curt Sprengel írta le 1825-ben (Syst.Veg. 2: 752). Dél-Afrikán kívül Jáván is előfordul, ezért kapta ma érvényes latin szaknyelvi nevében a *javanica* artepithetont, és ez van meg a *Verbena javanica* és a *Zapania javanica* szinonim terminusokban is. Gyógynövény voltára utal ang. *fever tea* és *fever tree*, azaz 'láztea' és 'lázfa' neve.

mentaverbena *J. Lippia scaberrima* (T.). A verbénafélék (Verbenaceae) családjába tartozó 40–60 cm magas cserje, Közép-Amerikában őshonos, mára sokfelé elterjedt. Dél-Afrikában hagyományos gyógynövény.

A magyar név a ném. *Minzverbene* 'ua.' (PN.) tükörfordítása. A növényt már az aztékok is használták, erre utal ném. *Azteckische Süßkraut* és ang. *Aztec sweet herb* (GRIN.), azaz 'azték édesfű' elnevezése. Természetes édesítőszer, mint azt fi. *mesinuppio* (EL.) és ang. *honey herb*, valamint sp. *hierba dulce*, *yerba dulce* (PN.), *hierbabuena dulce* (W.), továbbá ang. *sweetleaf*, *sweet lippia* (PN.), szln. *sladka lipija* (LH.), vagyis 'mézfű', illetve 'édesfű' 'édes jófű' és 'édeslevél, édes lippia' neve, valamint a latin szaknyelvi *Phyla dulcis* (1934: Torreya 34: 9) és *Lippia dulcis* (1826: NovAct. 13: 187) szinonim nevében a faji jelző is mutatja.

Közép-Amerikában a nahuatl *tzopelic-xihuilit* (W.) az eredeti neve. Később sp. *corozus del país* (uo.), ang. *beukessboss* (EL.), *rough fogfruit*, afr. *beukessbossie* (PN.) néven ismerik. Társneve még a származásra utaló ang. *Mexican sweetleaf*, *Mexican lippia* és a sp. *oruzus* (GRIN.), *correchoncho*, *yerbabuena*, *regaliz*, *oro azul*, *orosul*, *orozus*, *orozus de la tierra* (PN.). Más növények neveivel alkották sp. *menta dulce*, *salvia santa* (uo.), *oregano grueso* (W.) és sv. *sötverbena* (LH.), azaz 'mentaverbena, édesmenta, szentzsálya, vastagoregánó és csinosverbena' elnevezését. A faj első leírója Ludolph Christian Treviranus volt 1826-ban (NovAct. 13: 187), a latin szaknyelvi *Lippia scaberrima* terminus 1850-ből való (Linnaea 23: 87). A *Phyla scaberrima* szinonim nevét Harold Norman Moldenke adta 1936-ban (Rep.Spec. 41: 64). A latin *scaberrima* (< lat. *scaber* 'durva, érdes' + *imus* rag) faji jelző valószínűleg a szár elfásodó tövére utal.

fűszeres gyógyajak *J. Lippia micromeria* (P. 104). Trópusi cserje, gyógynövény, az USA déli részén, Közép- és Dél-Amerikában honos. Friss vagy szárított leveleit fűszerként használják.

Magyar nevében a *fűszeres* faji jelző az intenzíven ízes és aromás levelekre utal, a karibi konyha hagyományos fűszere. Társneve is *dominikai oregánó* (T.), szó szerinti megfelelője a faj ang. *Dominican oregano* és ném. *dominikanischer Oregano* (uo.) nevének. Megvan az angolban a szintén földrajzi névvel honosságra utaló *Jamaican Oregano*, *Dominican Oregano*, *Caribbean oregano*, *Puerto Rican oregano* (HDL.) elnevezése is.

Ugyancsak más növények neveivel alkották ang. *coarse thyme*, *Spanish thyme* (EL.), azaz 'durvakakukkfű', illetve 'spanyolkakukkfű', továbbá *stick oregano* (LH.), vagyis 'rúdoregánó',

és fr. *false thyme*, *false oregano*, *petite thyme* (HDL.), azaz 'hamiskakukkfű', 'hamisoregánó', 'kiskakukkfű' nevét. A spanyolban is az oregánó névvel alkották számos elnevezését; vö. *oregano del pais*, *oregano poleo*, *oregano chiquito* (uo.), vagyis 'országoregánó', 'csombormenta-oregánó', 'chiquito- [öslakos indiánok Bolíviában] oregánó', és az oregánóéhoz hasonló leveleire utal a latin *Lippia origanifolia* (1843: Bot.Bemerk. 3: 528) szinonim név is. A ma érvényes latin szaknyelvi *Lippia micromera* binomenális nevet 1847-ben tették közzé (Prodr. 11: 587), ebben a *micromera* (< gör. *mikrós* 'kis' és *mérosz* 'rész') faji jelző az apró levelekre utal.

citromos gyógyajak J. *Aloysia triphylla* [*Lippia triphylla*, *Lippia citriodora*] (P. 417). Lombhullató cserje citrom illatú levelekkel. Dél-Amerikában gyógynövény. Termesztik Dél-Európában és Észak-Afrikában is.

Hivatalos magyar nevében a *citromos* faji jelző a levelek illatára, aromájára utal. Akárcsak a 'citromillatú' jelentésű latin szaknyelvi *citriodora* (< lat. *citrus* 'citromfa' és *odorus* 'illatos'), valamint a fr. *verveine odorante*, ném. *duftende Verbene* (EL.), ol. *verbena odorosa*, sp. *verbena olorosa* (LH.) és magyar *illatos verbéna* (T.) megfelelője. Szintén erőteljes, citromra emlékeztető illata a névadás alapja a faj *citromfű* (uo; R. 1911: ua. 'Aloysia citriodora' [Nsz. 63]) összetett nevének. A ném. *Zitronenkraut* (DWB. 4112), *Zitronengras* (G. 158) tükörfordítása. A világhálón szereplő (egyelőre nem hivatalos, sem félhivatalos) neve a *citromcserje*, amely a ném. *Zitronenstrauch* 'Lippia' (Boerner 391) tükörfordítása. Volt *citromkóró* (1893: ua. [PallasLex. Aloysia a.], 1915: ua. 'Lippia citriodora' [Révai Lex. 12: 769]) elnevezése is. Ugyanez a névadási szemlélet háttere a *citromverbéna* (P. 62; R. 1893: ua. [PallasLex. Aloysia a.]) esetében, a név szó szerinti megfelelője az or. *лимонная вербена*, ang. *lemon-verbena* (GRIN.), ném. *Zitronenverbene*, holl. *citroenverbena*, fi. *sitruunaverbena*, fr. *verveine citronelle* (EL.), *verveine citronnée*, sv. *citronverbena*, gör. *λίππια η κίτριφορος*, le. *verbena cytrynowa*, norv. *sitronverbena*, dán *citron-verbena* 'ua.' (LH.) elnevezéseknek; vö. még ném. *Zitronenduftstrauch* (uo.), ol. *profumo di limone* (W.), ang. *lemon-scented verbena* (EL.), azaz 'citromillatú parfüm / verbéna'. Más nyelvekben is a citrom megfelelőjével alkották a faj fr. *citronnelle*, port. *limonete*, szln. *citronka* (uo.), ang. *limonetto*, tör. *limonotu* (LH.) és port. *limonete*, *limodário* (GRIN.) elnevezését.

Társneve a *háromlevelű gyógyajak* (1998: ua. 'Aloysia triphylla,' [P. 297]), illetve a *háromlevelű citromcserje* 'ua.' (1995: Bremness 93) és a *háromlevelű citromverbéna* (1998: P. 297) A *háromlevelű* faji jelző a lat. *triphylia* (< gör. *triphyllosz* 'háromlevelű' < gör. *tri* 'három', *phýllon* 'levél') fordítása, a névadási szemlélet háttere az, hogy a levelek hármas örvökben állnak. Erre utal a fr. *verveine à trois feuilles* (W.), cs. *aloysie trojlistá*, or. *αλοΐζια τρεχλιςτινα* és a le. *cukrownica trójlistna*, *trójlistkowa*, *miłowonka trójlistna* (LH.), *lippia trójlistna* 'ua.' (EL.) terminus is. Átkerült a magyarba a faj *cedron* (EL.) neve is; vö. sp. *cedrón*, *cidrón* 'ua.' (GRIN.). Tea is főzhető a levelekből, a cedron tea a dél-amerikai népek egyik legkedveltebb itala, citromra emlékeztető zamatú, frissítő hatású ital. Étkezések után egy-egy csésze elfogyasztása segíti az emésztést, enyhé görcsoldó hatású. Van a franciában *thé arabe* (W.), azaz 'arab tea' neve is.

További társneve a *puncskóró* (P. 62; R. 1893: *puncs-kóró* [PallasLex. Aloysia a.], 1911: *puncskóró* 'Aloysia = Lippia citriodora' [Nsz. 251], 1915: ua. [Révai Lex. 12: 769], 1966: ua. 'Aloysia triphylla' [MNöv. 224]), a ném. *Punschkraut* (LH.) részfordítása. Vörös Éva szerint „a névadás alapja a fehérés-rózsaszín virág, valamint a növény finom illata” (Vörös 2008: 339). Valószínűleg azonban nem illat vagy szín áll a névadási szemlélet hátterében, a *puncskóró* név arra utal, hogy e növény leveleit fűszerezésre, ízesítésre használják, az ebben a társnévben szereplő *puncs* szónak 'teával hígított, fűszerezett forró szeszes ital' a jelentése. Nemzetközi szó az ang. *punch* (< hindi *pancs* 'öt') nyomán, alapja az, hogy az italnak öt alkotóeleme van: rum, tea, citromlé, cukor és növényi fűszerek. A citromos gyógyajak jó mézélő növény, erre utal ang. *lemon beebush* (EL.), azaz 'citrom méhcserje' neve. Más növény nevével alkotott elnevezései is vannak, a vassfű nevével a hv. *zeleni limun-sporiš*, cs. *sporjš*, dán *jernurt* (EL.), *citronduftende jernurt*, sv. *citron-järnört* és a ném. *südamerikanisches Eisenkraut* (LH.), a citromfű nevével a sp. *hierba cidrera*, braziliai port. *cidrão*, *erva-cidreira* (uo.), a zsálya nevével pedig a port. *salva-limão* (GRIN.). Élőhelyére utal földrajzi neves fr. *verveine des Indes* (W.), *verveine du Pérou*, sp. *verbena de Indias*, *cedrón del Perú* (LH.) neve. Édeskés illata az alapja port. *doce-limão* (EL.), vagyis 'édes citrom' elnevezésének. Madeira szigetén port. *pessegueiro inglês* (GRIN.), azaz 'angolbarack' néven ismerik.

A fajt először Antonio Palau Verdera írta le, ő tette közzé latin szaknyelvi (ma szinonim) *Aloysia citriodora* nevét 1784-ben (Parte práct.Bot. 1: 768). A latin generikus névvel alkották a faj litv. *citrininė alozija*, szlk. *alojzia citrónová* (EL.), észt *sidrunaloisia*, dán *citron-aloyisia*, cs. *alojsie citrónová* (LH.) elnevezését. A nemzetség *Aloysia* nevében Maria Luisa Parma (1751–1819) spanyol királyné neve öröködik meg, aki nagyon kedvelte a növény illatát. Rá emlékeztet a sp. *hierba de la princesa* (LH.), katalán *herba de la princesa* 'ua.' (EL.) növénynevén is. Megvan különböző nyelvekben is ez a személyneves fajnév; vö. ang. *Louisa herb*, katalán *herba lluisa*, *marialluisa*, *reina lluisa*, héber *luisa*, *luizah*, sp. *hierbaluisa*, *helado de Marialuisa*, (uo.), fr. *herbe Louise* (W.), port. *erva-luisa*, *bela-Luisa* 'ua.' (GRIN.).

argentin citromkóró *J. Lippia polystacha* (T.). Aromás fűszernövény, használják a népi gyógyászatban is. Argentínában és Paraguay keleti részén honos. Vadon nő, de ültetik a kertekbe is.

Magyar nevében a *citromkóró* (1893: ua. [PallasLex. *Aloysia* a.], 1915: ua. 'Lippia citriodora' [Révai Lex. 12: 769]) generikus név a levelek illatára, aromájára, a földrajzi neves *argentin* faji jelző pedig a faj élőhelyére utal. Idegen nyelvi neveiben is előfordul az *argentin* jelző megfelelője; vö. ném. *argentinscher Lippia*, *argentinscher Minzstrauch* (www.pflanzenreich.com/enzyklopaedie), fr. *verveine d'Argentine* (plantes-web.fr), le. *mięta argentyńska* (<http://ogrodwgomowie.pl>), azaz 'argentin lippia / verbéna', illetve 'argentin mentacserje'. A menta névvel alkotott német, francia és lengyel elnevezések alapja a növény intenzív illata. Erre utal le. *werbena miętowa* (uo.), fr. *verveine menthe* (plantes-web.fr) és ang. *mint verbena* (www.aromaticulture.com), azaz 'mentaverbéna', sp. *poleo Riojano* és *poleo de Castilla* (W.), vagyis 'Riojano és kasztíliai csombormenta', valamint szlk. *žuvačkový krik* (www.zelenykurier.sk), azaz 'rágógumi bokor' neve is. Köhögés elleni gyógyhatása az alapja 'szamártéa', illetve 'szamárfü' jelentésű sp. *té de burro* és *hierba de burro* (W.) elnevezésének.

A faj *Aloysia polystachya* binominális tudományos nevét 1940-ben tette közzé Harold Moldenke (Lilloa 5: 380). A korábbi *Lippia polystachya* szinonimát August Grisebach publikálta 1874-ben (Abh.Königl.Ges. 19: 242). A latin szaknyelvi *polystachya* artepitheton (< gör. *πολυσ*, *polysz* 'sok' és *σταχυς*, *stachysz* 'tüske') a növény tüskésségére utal.

afrikai citromverbéna *J. Lippia adoensis* (T.). Édeskés, enyhén borsos ízű fűszer- és gyógynövény, Afrikában, Dél- és Közép-Amerikában honos. Levelének és virágának értékes az illóolajtartalma.

Magyar nevében a földrajzi neves *afrikai* faji jelző a faj élőhelyére utal, a *citromverbéna* (R. 1893: ua. [PallasLex. *Aloysia* a.]) generikus név magyarázatát l. a bevezetőben. Az afrikai citromverbéna Etiópiában az egyik népszerű helyi gyógynövény, a szárított leveleit használják, ott *koseret* (W.) néven hívják. A kivont illóolaj jellemzően sárga, antimikrobiális és görcsoldó tulajdonságú. Két fajta ismert Etiópiában, a vad fajta (*var. Adoensis*), valamint a termesztett fajta, ennek neve *Lippia adoensis var. koseret Sebsebe* (1993: KewBull. 48: 377), ebben Demissew Sebsebe etióp botanikus neve öröködik meg.

Az afrikai citromverbéna az angolban egyszerűen csak *verbena* (EL.), a világhálón ang. *Gambian tea bush*, fr. *thé de Gambie* (www.xycol.net/index), azaz 'gambiai-teacserje', illetve 'gambiaitea'. A latin szaknyelvi *Lippia adoensis* nevet Wilhelm Gerhard Walpers tette közzé 1845-ben (Repert. Bot.Syst. 4: 55), ma csak szinonim név, az érvényes szaknyelvi binómen az egyik élőhelyére utaló *Lippia abyssinica*, 1969-ben Georg Cufodontis tette hivatalos névvé (Bull.Jard.Bot. 39: 31). Nem tőle származik azonban, már 1843-ban olvasható név (Edwards'sBot.Reg. 29: 54).

Még nincs magyar neve a következő fajoknak. A **Lippia nodiflora** (*Phyla nodiflora*) dísznövény, Dél-Amerikában és az Egyesült Államokban őshonos. Carl Linné írta le először, a mai latin szaknyelvi nevét Edward Lee Greene adta 1899-ben (Pittonia 4: 46). A latin szaknyelvi *nodiflora* (< lat. *nodus* 'csomó és *florus* '-virágzó') artepitheton a virágzat alakjára utal. A faj neve az ang. *capeweed*, *sawtooth fogfruit*, *turkey tangle*, *turtle grass* (LH.), fi. *mattonuppio*, fr. *erba-luigia americana*, *phyla à fleurs nodales* (EL.), Indiában telugu *bokkena* (uo.), hindi *ratolia*, marathi *vakkan*, tamil *podutalai*, szanszkrit *vasir*, *vasuka* (W.). Gyakran termesztik mint terülődísz, talajtakaró növény, erre utal ang. *carpetweed*, *matgrass* (GRIN.), *carpet grass*, *creeping lip plant* (EL.), azaz 'szőnyeggyom, lábtörlőfű, szőnyegfű', illetve 'kúszó ajaknövény' neve. Más növénynévvel alkották ang. *creeping vervain* (uo.) és sv. *grödverbena* (GRIN.), vagyis 'kúszóverbéna', illetve 'faverbéna'

elnevezését. A *Lippia lanceolata* (1803: Fl.bor.-amer. 2: 15; 1806: Zappania lanceolata [Ann.Mus. 7: 72], 1899: Phyla lanceolata [Pittonia 4: 17]) Észak-Amerika déli tájain és Mexikóban őshonos. Neve az ang. *frog fruit*, *lanceleaf frogfruit* (EL.), *northern fogfruit* (GRIN.), azaz 'békagyümölcs, lándzsalevelű békagyümölcs, északi békagyümölcs'. Az *Aloysia virgata* (1806: Ann.Mus. 7: 73; 1806: Lippia virgata [Syn.Pl. 2: 139]) Argentínában őshonos, virágai erősen vaníliaillatúak. A latin szaknyelvi *virgata* faji jelző jelentése 'sokágú'. Az angolban *incense bush*, *sweet almond verbena*, *white almond bush* (EL.), azaz 'tömjénbokor, édes mandulaverbena, fehér mandulabokor', további neve a braziliai port. *cambará de lixa*, *lixa*, *lixeira* (uo.). Az *Aloysia gratissima* (1962: Darwiniana 12: 527; 1829: Verbena gratissima [Bot. Misc. 1: 160]) Közép-Amerikában őshonos. Jó méhlegelő fehér, vaníliaillatú virágaival. Neve a port. *erva-de-nossa-senhora*, *erva-da-graça* (W.), vagyis 'miasszonyunk-gyógynövény, kegyelem-gyógynövény', továbbá az ang. *Texas white-brush* (www.tropicos.org), sp. *cedrón del monte* (GRIN.), *niñarupá*, *reseda del campo* (PU.), *angel favorita*, *chaparro blanco*, *jazminillo*, *organillo*, *palo amarillo*, *privet lippia*, *romerillo*, *tronско*, *var dulce* (AH.). A latin szaknyelvi *gratissima* (< lat. *gratus* 'szeretett, kellemes' és *issimus* rag 'páratlan') faji epitheton jelentése is 'a legkellemesebb, legkedvesebb' szuperlatívusz, a szép és illatos virágokra utal. Mivel gazdag nektárforrása a méheknek, az angolban *whitebush honey* (W.), vagyis 'fehér mézbokor' és ang. *beeblossom* (AH.), *bee-bush* (GRIN.), azaz 'méhvirág, méhbokor' nevet kapott.

HIVATKOZÁSOK

- Abh.Königl.Ges. = *Abhandlungen der Königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen*. Vols. 1–38, 1838/41–1892.
- AH. = *Aggie Horticulture Texas A&M University, Department of Horticultural Sciences* / <http://aggie-horticulture.tamu.edu/syllabi/608/Lists>
- Ann.Mus. = *Annales du Museum d'Histoire Naturelle*. Paris, 1805–1813, 1827.
- Bauhin 1650 = Johann Bauhin: *Historia plantarum universalis. I–III*. Ebrodvnii.
- Bot. Bemerk. = *Botanische Bemerkungen*. Gesammelt von Karl Bor. Presl. Prag, 1843.
- Bot.Misc. = *Botanical Miscellany*. London, vols. 1–3, 1830–1833.
- Bot.PR. = Britton, Nathaniel Lord – Wilson, Percy: *Botany of Porto Rico and the Virgin Islands*. New York, 1923–1939.
- Bremness = Lesley Bremness: *Fűszer- és gyógynövények*. Budapest, 1995.
- Bull.Jard.Bot. = *Bulletin du Jardin Botanique National de Belgique*. Brussels, 1967–1998.
- Darwiniana = *Carpeta del „Darwinio”*. Buenos Aires, 1922–.
- Dic.Tupi 318 = Navarro, E. A.: *Dicionário de tupi antigo: a língua indígena clássica do Brasil*. São Paulo, 2013.
- DWb. = Wahrig, Gerhard: *Deutsches Wörterbuch*. Gütersloh, 1971.
- Edwards'sBot.Reg. = *Edwards's botanical register*. London, 1829–1847.
- EL. = *Encyclopedia of life*. (A legnagyobb biológiai adatbázis.) <http://www.eol.org>.
- Fam.Pl. = Michel Adanson: *Familles des plantes*. Paris, 1763.
- Fl.bor.-amer. = André Michaux: *Flora Boreali-Americana*. Paris–Strasbourg, 1803.
- G. = Helmut Genauat: *Etymologisches Wörterbuch*. Basel–Boston–Berlin, 1996.
- GRIN. = *Taxonomy for Plants*. United States Department of Agriculture Agricultural Research Service, Beltsville Area Germplasm Resources Information Network (www.ars-grin.gov).
- HDL. = *Herbs from Distant Lands* / <http://herbsfromdistantlands.blogspot.hu/2015/09/lippia-micromera-jamaican-oregano-false.html>
- KewBull. = *Kew Bulletin*. Kew, England, 1946–.
- LH. = *Liber herbarum*. The incomplete reference-guide to Herbal medicine (www.liberherbarum.com).
- Lilloa = *Lilloa. Revista de Botanica*.
- Linnaea = *Ein Journal für die Botanik in ihrem ganzen Umfange*. Berlin, Vols. 1–43: 1826–82.
- MNöv. = Csapody Vera – Priszter Szaniszló: *Magyar növénynevek szótára*. Budapest, 1966.
- NovAct. = *Nova Acta Physico-medica Academiae Caesareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curiosorum*. Bonn, 1757–1842.
- NovDic. = Ferreira, A. B. H.: *Novo dicionário da língua portuguesa*. 2ª edição. Rio de Janeiro, 1986.
- Nov.Gen. = *Nova Genera et Species Plantarum: quas in itinere per Brasiliam*. Monachii [München], 1823–1832.
- Nov.Gen.Sp. = Alexander von Humboldt et al.: *Nova Genera et Species Plantarum*. 7 vols., Paris, 1815–1825.
- P. = Priszter Szaniszló: *Növényneveink*. Budapest, 1998.
- Parte práct.Bot. = *Parte práctica de Botánica*. Vols. 1–8. Madrid, 1784–1788.
- Pinax = Caspar Bauhin: *Pinax theatri botanici*. Basileae, 1623.

- Pittonia = *Pittonia: a series of papers relating to botany and botanists / by Edward L. Greene*. Berkeley 1887–1905.
- PN. = *Multilingual multiscrypt plant name database* (www.plantnames.unimelb.edu.au).
- Prodr. = Augustin Pyramus de Candolle: *Prodromus Systematis Naturalis Regni Vegetabilis*. Paris, 1824–1873.
- PU. = *Plantas nativas del Uruguay* / http://micol.fcien.edu.uy/flora/uy_flora.htm
- Rep.Spec. = *Repertorium Specierum Novarum Regni Vegetabilis*. 1–51, 1905–1942.
- Repert.Bot.Syst. = *Repertorium Botanices Systematicae*. 6 v. Lipsiae, 1842–1847.
- Sp.pl. = Carl Linné: *Species Plantarum*. Holmiae, 1753.
- Syn.Pl. = Christiaan Hendrik Persoon: *Synopsis Plantarum: seu Enchiridium botanicum*. Parisiis Lutetiorum, 2 vols: 1805–1807.
- Syst.Veg. = *Systema vegetabilium (ed. 16)* [Caroli Linnaei ...]. Gottingae, 1825.
- T. = *Terebess fűszerkalauz* / www.terebess.hu
- Torrey = *Torrey*, a monthly journal of botanical notes and news. New York, 1901–1945.
- Vörös 2008 = Vörös Éva: *A magyar gyógynövények neveinek történeti-etimológiai szótára*. Debrecen.
- W. = *Wikipedia, the free encyclopedia* (<http://...wikipedia.org>).

Rácz János